

October 17, 2017

Vrijdag 6 oktober 2017 vond het jaarlijkse KNB-jaarcongres plaats. Het thema was “Goed of fout, min of meer: grip op ethiek en integriteit”. De vraag is wat deze begrippen nu precies betekenen, en wat de notaris daarbij van andere disciplines kan leren.

Eén van de organisaties die in verband met dit thema een lezing kwam geven, was de FIOD over het bestrijden van “white collar crime”. De FIOD is de opsporingsdienst van de Belastingdienst om onder meer witwaspraktijken, beleggingsfraude en belastingfraude op te sporen en te bestrijden. Sinds kort is er binnen het FIOD een gespecialiseerd team (ACC) dat zich tevens houdt met corruptie.

De meest spraakmakende zaak waar de FIOD ooit mee te maken heeft gehad (en die het werk van de FIOD ook illustreert), is de “Klimopzaak”, ook wel bekend als vastgoedfraude. Voor grote bouwprojecten werden hoge bedragen gefactureerd voor werkzaamheden die niet waren uitgevoerd. De hoofdverdachten in deze zaak waren de directeuren zelf, maar ook het werk van de notaris werd nader onderzocht. Uiteindelijk werd de betrokken notaris onder meer tot vier jaar gevangenisstraf veroordeeld voor de strafbare feiten valsheid in geschrifte ex artikel 225 e.v. Sr. – het opmaken van een vervalst koopcontract – en witwassen ex artikel 420 bis Sr (HR 5 juni 2016, ECLI:NL:HR:2016:1392).

Zoals de Klimopzaak goed illustreert, kunnen ook de diensten van een (al dan niet onwetende) notaris gebruikt worden voor het witwassen van gelden. Het FIOD heeft om de notaris een handvat te geven een lijst van indicatoren opgesteld, die erop kunnen wijzen dat er sprake zou kunnen zijn van het witwassen van gelden. Voor een notaris is het in de praktijk daarom goed om na te gaan of (onder meer) de volgende indicatoren een rol spelen¹:

1. Witwastypologieën:

- a. De gedane transacties zijn niet in verhouding tot de inkomsten;
- b. Geld dat uit bepaalde landen komt, terwijl algemeen bekend is dat daar geen economische activiteiten worden ontplooid;
- c. Het steeds maar rondpompen van geld;
- d. Valse documenten/juridisch incorrecte documenten ter onderbouwing van een transactie;
- e. Buitenlandse rekeningen in landen waarvan bekend is dat het belastingparadijzen zijn, en die geen gegevens met Nederland zullen delen;
- f. Indien het duidelijk moet zijn dat iemand een vennootschap wil oprichten, waarvoor nog geen concrete plannen zijn gemaakt. Het is dan aan de notaris om door te vragen naar de oprichtingsplannen.

2. Feiten van algemene bekendheid (afkomstig uit de jurisprudentie):

- a. Het is een feit van algemene bekendheid dat diverse vormen van criminaliteit gepaard gaan met grote hoeveelheden contant geld;
- b. Het is een feit van algemene bekendheid dat het fysiek vervoeren van grote bedragen in contanten een aanzienlijk veiligheidsrisico met zich meebrengt;

- c. Het is een feit van algemene bekendheid dat derdengeldrekeningen van notarissen kunnen worden gebruikt voor het verhullen van de criminele herkomst van geld (witwassen) (ECLI:NL:GHAMS:2015:633). De derdengeldrekening dient daarom niet gebruikt te worden indien dat niet noodzakelijk is. Mocht een partij daar nadrukkelijk op aansturen dan is dat een indicatie voor de notaris dat er mogelijk misbruik gemaakt kan worden van diens derdengeldenrekening.
3. Overige (niet limitatieve) indicatoren:
- Indien de UBO niet vastgesteld kan worden;
 - Indien er gelden overgemaakt moeten worden naar privérekeningen dan wel afkomstig zijn van privérekeningen;
 - Het betalen via tussenpersonen;
 - Er gebruik wordt gemaakt van belastingparadijzen.

Op het moment dat een structuur niet transparant is of er doen zich meerdere indicatoren voor (c.q. het vermoeden bestaat dat de transactie een relatie heeft met het witwassen en/of financieren van terrorisme) dan heeft de notaris ex artikel 16 WWFT de plicht om de verdachte transactie te melden bij de FIOD.

Indien een notaris niet aan zijn meldingsplicht voldoet dan kan dit verstrekende gevolgen voor de notaris opleveren. Illustratief in dit verband is een uitspraak van de rechtbank Den Haag van 21 oktober 2013 (RBDHA:2013:13969). De feiten waren kort gezegd als volgt: ten overstaan van notaris N heeft (i) een transactie plaatsgehad waarbij aandelen in een B.V. voor € 1,- werden overgedragen aan een vennootschap (Koper), en (ii) tegelijkertijd werd een vordering van de B.V. ter waarde van ruim € 75.000,- voor € 10.000,- gecedeerd aan een andere B.V. van Koper waarna de vordering werd kwijtgescholden. Een jaar later las notaris N in het Financieel Dagblad over een grote faillissementsfraude voor de Koper. Notaris N ging er op dat moment vanuit dat een melding toen niet meer zinvol was omdat de FIOD ook door deze publicatie hiervan op de hoogte moest zijn.

De notaris N werd vervolgens door het OM in rechte betrokken. Het OM vorderde een boete vanwege het nalaten om de ongebruikelijke transactie aan de FIOD te melden. Het voornaamste verweer van notaris N was dat er voor hem (tot het nieuwsbericht in de krant) geen enkele aanwijzing bestond om de transactie als ongebruikelijk aan te melden. De rechtbank stelde vast dat de combinatie van de twee transacties naar het oordeel van de rechtbank grond vormde om te veronderstellen dat ze verband kunnen houden met het witwassen van gelden. Daarmee was er sprake van een indicator en moest notaris N de transactie ex artikel 16 WWFT als ongebruikelijk aanmerken. Om die reden werd aan notaris N een voorwaardelijke boete van € 10.000,- opgelegd. Overigens zien wij ook geregeld tuchtzaken voorbijkomen over dit onderwerp.

1. Het gaat hier om een niet-limitatieve lijst. Voor het volledige overzicht wordt verwezen naar de websie van Financial Intelligence Unit - Nederland

Your Key Contacts

Stephanie Proost

Associate, Amsterdam

D +31 20 795 30 23

M +31 6 29 73 53 54

stephanie.proost@dentons.com